

Plan van aanpak en escalatie

Koepel Gepensioneerden, zo mogelijk gezamenlijke seniorenorganisaties

**Strategie inzet en activiteiten gedurende de processen van wetgeving,
invaren/transitie en overbrugging nieuw pensioencontract**

Inleiding

Begin juli 2020 is het pensioenakkoord tot stand gekomen tussen overheid, werkgevers en werknemers. Terugkijkend op het onderhandelingsproces en de rol die de gepensioneerden daarin hebben gespeeld hebben we de volgende observaties:

In de aanvang van het wordingsproces hebben de seniorenorganisaties hun bevindingen en opvattingen gedocumenteerd en mondeling bij de stuurgroep kunnen inbrengen via de klankbordgroep jong/oud en via enkele zogenoemde expert meetings. In de laatste fase van oordeels- en besluitvorming werden we mondeling enigszins betrokken, maar werden ons essentiële documenten onthouden, zodat wij niet in staat waren onze klankbordrol op juiste wijze in te vullen

In het voor ons zeer teleurstellende Kamerdebat van 17 juli bleek overduidelijk, dat dit pensioenakkoord nog vele open einden kent, dat er door pensioenfondsen nog veel maatwerk geleverd worden en dat er onvoldoende geregeld is betreffende de transitie (het invaren) en de overbruggingsperiode van maximaal 6 jaren (wetgeving en invoering bij pensioenfondsen), anders dan dat werkgevers samen met werknemersorganisaties en pensioenfondsen – eventueel met tussenkomst van een arbitrage commissie afspraken moeten maken op het zogenoemde transitiepad en het ingroeipad. In deze commissie zit geen vertegenwoordiger van de grote groep gepensioneerde belanghebbenden, die ook niet worden genoemd als deelnemende partij op het transitie- en het ingroeipad.

Het Kamerdebat werd gekenmerkt door een starre minister. Slechts drie partijen waren bereid om de positie van de gepensioneerden en mogelijke risico's van het nieuwe contract in te brengen. Hun moties werden verworpen. In deze, gelet op de grote belangen bizarre, Kamerdiscussie werd door een Kamerlid van één van de regeringspartijen afgedwongen dat er nog hoorzittingen komen en dat de minister met de gepensioneerden (seniorenorganisaties) moet gaan praten over de transitie, de overbrugging en de wijze waarop ze deze paden kunnen gaan meedoen. Deze besprekingen moeten hebben plaatsgevonden voor 1 oktober. Open bleef de vraag of het gaat om een formele rol op deze paden.

Waarop gaan we ons richten

Op basis van de in 2017 ontwikkelde “Toetsingscriteria Pensioenstelsel” en de 60 nauwelijks beantwoorde vragen die we gesteld hebben aan de stuurgroep zijn in eerste instantie ruim 20 gedetailleerdere voorwaarden gedefinieerd, waaruit vervolgens het Bestuur zeven criteria heeft gekozen die voorwaarde zijn voor het accepteren van:

- de voorzieningen voor het invaren en de overbruggingsfase,
- de inhoud van het nieuwe pensioencontract,
- de manier waarop de gepensioneerden worden betrokken (daadwerkelijk gaan participeren) bij de verdere uitwerking van het pensioenakkoord op de verschillende niveaus en bij de invullingen van de pensioenfondsen (“governance”).

a) Invaren en overbruggingsfase

Een belangrijk criterium voor ons is:

- *Het ingegane pensioen moet na de transitie gelijk of groter zijn dan het pensioen voor de transitie.*

Later is dit punt in de AV Webinar en door de reacties van onze leden veranderd, maar ook verzaamd, in die zin, dat er op het moment van transitie/invaren compensatie moet zijn voor achterstand in indexatie en het hanteren van te lage premies in het verleden (staatssecretaris Klijnsma: ruim € 70 miljard) en dat er een oplossing moet komen voor de dreigende kortingen en het niet indexeren de komende 6 jaren. Voldoende compensatie bij het invaren, een adequate oplossing voor de dreigende kortingen en het creëren van indexeringsperspectief de komende 5 à 6 jaren zijn daarom van eminent belang. Daarbij moet een belangrijke rol spelen, dat het nieuwe contract fouten uit het vorige contract heeft erkend door in het nieuwe contract die te corrigeren (projectierenten in plaats van risicovrije rente). Daarin moet de sleutel gevonden worden voor de oplossingen in de transitie en de overbruggingsperiode. De uitgangspunten van het nieuwe contract zullen naar voren moeten worden gehaald.

Ten gevolge van het invaren moeten de gepensioneerden niet worden geconfronteerd met een lage pensioenuitkering. Het CPB rapporteert dat het projectierendement per deelnemer zodanig kan worden vastgesteld dat het niet leidt tot een afwijking in de hoogte van de ingegane uitkering,

b) Inhoud van het nieuwe contract

Onze criteria voor van de inhoud van het pensioencontract zijn hieronder beschreven (schuingedrukt), met daaronder onze visie op wat er bereikt is in de eerste fase van de onderhandelingen.

- *Het nieuwe toetsingskader moet duidelijk zijn.*

- *Er moet een compleet voorstel ter tafel liggen met documenten en maatmensberekeningen onderbouwd.*

Het pensioenakkoord omvat niet een compleet en uitgewerkt voorstel met heldere maatmensberekeningen (van verschillende pensioenfondsen) en het nieuwe toetsingskader is er nu niet en komt pas tijdens het wetgevingsproces. Conclusie: aan deze twee belangrijke toetsingscriteria is **niet voldaan**. Wel is er geen sprake meer van dekkingsgraad, risicovrije rente en expliciete life cycle.

- *De wijze waarop jaarlijks het ingegaan pensioen wordt vastgesteld dient tot een koopkrachtig en zo stabiel mogelijk pensioen te leiden dat naar verwachting voldoende kan worden geïndexeerd.*

In het pensioenakkoord is voor het loslaten van zekerheid gekozen, waardoor de pensioenen gemiddeld meer zullen worden geïndexeerd dan gekort (meebewegen met de financieel economische omstandigheden). Er is ook gekozen voor het systeem van verschillend toedelen van de, via uniforme mix van beleggingen verkregen, rendementen naar leeftijdscohorten. Jongeren kunnen meer risico dragen (hebben een langere beleggingshorizon) en ouderen worden gezet in de categorie 'stabielere uitkeringen door minder te hoeven korten, maar ook minder te krijgen via indexeringen'. Daardoor zullen de uitkeringen minder fluctueren en stabielere zijn. De pensioenfondsen moet hun beleggingstoedeling enten op gemeten risicohouding van deelnemers. Binnen pensioenfondsen moeten Bestuur, Raad van Toezicht en verantwoordingsorgaan toezien op evenwichtigheid. Het lijkt erop dat hiermee aan ons toetsingscriterium is voldaan. Grote vraag is of er voldoende rekening wordt gehouden met de risicobereidheid, op grond waarvan wij vinden dat ook binnen leeftijdscohorten onderscheid moet worden gemaakt tussen de standaardgroep, de groep met grotere risicobereidheid en de groep die minder risico wil lopen. De vakbonden zullen aangeven, dat de gekozen weg past bij de solidariteit en collectiviteit die zo wezenlijk zijn voor ons pensioenstelsel. Conclusie: **in zekere zin is aan onze voorwaarde voldaan, maar verfijning dient nog plaats te vinden.**

- *Er dienen voldoende waarborgen te zijn dat de premies niet deels of volledig (in)direct uit het vermogen gefinancierd kan worden.*

In het pensioenakkoord dat de premies in het nieuwe stelsel kostendekkend moeten zijn en als ze niet toereikend zijn, dat er gesproken moet worden over een verlaging van de ambitie. Financiering vanuit het pensioenvermogen is niet aan de orde. Conclusie: **aan ons toetsingscriterium op dit punt is dus tegemoet gekomen.**

- *Bij afschaffing van de doorsneepremie kan de daaruit voortvloeiende compensatie betaald worden uit het vermogen of middels jaarlijkse premie-aanvullingen. Bij een eventuele compensatie uit het vermogen dienen daar voldoende voordelen voor de gepensioneerden tegenover te staan.*

Het lijkt er op dat de compensatie voor de afschaffing van de doorsneepremie moet komen uit de premie over een periode van 30 jaren, verwachte hogere rendementen en evenwichtige belangenbehartiging. In een voetnoot is er nog wel een ontsnapping geformuleerd maar met veel 'als dan'. Conclusie: aan onze voorwaarde **is redelijkerwijs voldaan**.

- *Als de CAO daarvoor de mogelijkheid open laat, dienen er voldoende vrijheidsgraden voor een fondsbestuur te zijn om vanuit evenwichtige belangenbehartiging te kiezen om oude rechten of de rechten van ingegane pensioenen in een gesloten fonds te houden. Het toezichtskader dat voor gesloten fondsen geldt, dient voldoende garanties te bieden voor een stabiel pensioen.*

Het pensioenakkoord heeft er niet voor gekozen oude rechten te laten bestaan in gesloten fondsen, anders dan dat een pensioenfonds onder strikte voorwaarden kan kiezen voor het houden van de bestaande regeling, maar wel onder het bestaande FTK met de risicovrije rente als belangrijkste parameter en dus grote risico's aangaande stabiliteit. Er is voor de pensioenfondsen wel een keuze tussen de Wet Verbeterde Premieregeling (verzekerde regeling) en het nieuwe contract. Conclusie: **Aan ons criterium voldoet dit construct niet (geheel)**.

c) Governance

De eerste fase van de onderhandelingen maakte duidelijk dat de governance rond de ontwikkeling van een nieuw pensioencontract niet adequaat is waardoor de gepensioneerden onvoldoende invloed hebben op het onderhandelingsresultaat. Deze lacune dient voor de volgende fase van de onderhandelingen te worden opgelost om te vermijden dat de vermogensverdelingsvraagstukken bij de transitie en de uiteindelijke pensioenwetgeving – wederom – niet op een evenwichtige manier rekening houden met de belangen van alle betrokkenen, en met name van de gepensioneerden.

Strategie

Alles afwegend, zijn de onbalans in machtspositie en de dreigende verdere erosie van de pensioenen tijdens de overgangsfase op dit moment voor ons de meest zwaarwegende punten. De uitgangspunten die wij hierboven hebben geformuleerd voor deze zijn daarom eisen die wij willen zien ingewilligd tijdens de komende ronde van onderhandelingen en staan centraal in onze strategie. Als deze zijn gerealiseerd, zijn we in een goede positie om te kunnen onderhandelen over de inhoud van het pensioencontract.

Omdat het om de belangen van meer dan 3 miljoen gepensioneerden gaat moeten hun vertegenwoordigers niet alleen actief en tussentijds betrokken worden bij het wetgevingsproces (is formeel aan de regering en de Tweede en Eerste Kamer), waarin de zaken echt worden uitgewerkt, maar ook besluitvormend deelnemen aan het transitie- en

groeiproces. Voor de transitie en het ingroeien (perspectief op indexeringen de komende jaren) is bij de pensioencommissie een mogelijk goed te realiseren voorstel in bespreking, dat we als input en inzet kunnen gebruiken.

Uitvoeringsplan: Lobby en andere activiteiten

1. **Week 10 Augustus**: Het meeste succes boeken we als we aan de besluitvorming deel gaan nemen én inhoudelijk oplossingsgericht kunnen werken (inzet en input). Dat geldt vooral de in de punten b en c genoemde onderwerpen. Wat de inhoud van het nieuwe contract betreft; gaandeweg de wetgeving zal ook het financieel toetsingskader worden ontwikkeld, vindt een verschuiving plaats van het toezicht van DNB naar AFM en zal het noodzakelijk zijn om concrete en begrijpelijke berekeningen te krijgen omdat anders onvoldoende tot een oordeel kan worden gekomen over de echte consequenties van het nieuwe contract. De vraag zal zijn hoe en wanneer we aan tafel zitten met de minister, de ambtenaren en de politici van Tweede en Eerste Kamer. De minister heeft toegezegd, dat we bij hem zullen worden uitgenodigd voor een bespreking daarover.
2. **Betrekken van gepensioneerden bij wetgeving, transitie en ingroeien**. Iedereen is nu op vakantie. **Half augustus** kunnen we de draden weer oppakken. **Te weten het leggen van ambtelijke contacten om het gesprek met de minister vorm te geven en om een plek te krijgen in de hoorzittingen van de Tweede Kamer**.
3. **Na 10 augustus** zullen Jaap en Joep gesprekken hebben met de **collega seniorenorganisaties** om samen op te trekken (eenheid geeft macht), met (bestuurlijke) vertegenwoordigers van **werkgevers en werknemers** (bondgenoten zoeken) en met de besturen van de **5 grootste pensioenfondsen** (om ook hen medestander te maken van onze ideeën en input). Doel om zo gezamenlijk mogelijk de inbreng te hebben bij de hoorzittingen en daarna. Belangrijkste doelen: aan tafel, bij de transitie voldoende compensatie voor gepensioneerden, voorkomen van kortingen en het mogelijk maken van indexeringen in de komende jaren.
4. In **september** onze diplomatieke en lobby activiteiten ondersteunen met **radiospotjes**, waarvoor we eind augustus de tekst maken (als we wat beter weten waarvoor we op dat moment moeten strijden). In ieder geval de doelen daarin betrekken. Eventueel aansluiten bij/reageren op Prinsjesdag nieuws. **Achterliggend** doel: achterban en de gepensioneerden in Nederland duidelijk maken waarvoor wij strijden. Proberen rond de spotjes media-aandacht te krijgen. Zo ook via sociale media. Actie voor de communicatiecommissie. Kosten radiospotjes maximaal € 30.000,+
5. **Begin november**: Als we ontevreden zijn met onze deelname aan de overleggen en het wetgevingsproces en/of de inhoudelijke resultaten zullen we dat kenbaar maken en acties voorbereiden. Hierbij valt te denken aan: eind november met vertegenwoordigers van de seniorenorganisaties **op het Plein symbolisch aan de noodrem** trekken en daarbij (vooruitlopende op de verkiezingen) **de partijen noemen**, die tot dan de gepensioneerden ondersteunen. Vooraf aan alle politieke partijen vragen wat hun

standpunt is aangaande de positie van de gepensioneerden in het nieuwe pensioencontract, op het transitie pad en ten aanzien van de overbrugging, onder vermelding dat we de opvattingen openbaar zullen maken en in onze eigen media naar de achterbannen zullen melden. Tevens **melden** dat we naast deze activiteiten **de zaak juridisch aanhangig** maken met de argumentatie en behulp van geraadpleegde advocaten, waarbij het buitenspel zetten van direct belanghebbenden, en hun belangen zelf, belangrijke elementen zijn. Daarbij zo mogelijk artikel 83 PW betrekken waar het gaat om het tijdelijk omzetten van individueel bezwaarrecht in collectief bezwaarrecht (verantwoordingsorganen van pensioenfondsen).

6. **November/december: zo die nodig en haalbaar zijn, de juridische acties** voorbereiden en starten, waarvoor in oktober de financiële middelen worden gevraagd aan onze lidorganisaties.
7. **In januari en februari** : de opvattingen van de politieke partijen etaleren m.b.t. onze eisen over het pensioencontract en vooral de transitie en het ingroeipad. Weliswaar zonder stemadvies, maar wel 'door hun eigen uitspraken voor iedereen duidelijk genoeg'.

Belangrijk is om het uiteindelijke plan van aanpak aan onze achterban te presenteren. Voorstel is om dat te doen rond 20 augustus via een ledenbrief. De vraag moet nog beantwoord worden of, en zo ja wanneer, dit plan publiek moet/kan worden gemaakt. Wellicht advies van Hans Ludo van Mierlo?